

SZÍNKRITIKA

A valóság esetlegességei

Zappe László

□ **Vannak (vagy csak voltak?) korok, amikor a szín-
házcsinálók tudták (vagy tudni vélték?), hogy mit
kell csinálniuk. Nagyjából egységes elvek vezérelték
őket, volt a kornak stílusa, amit mindenki követett, vagy
ami ellen lázadt, amit meg akart változtatni, amitől el
akart térni. Lényegében mindegy, de ahhoz képest ha-
tározta meg magát. Száz éve állítólag még volt nemzeti
színházi és vígszínházi stílus. Legalábbis a pesti szín-
játszás csúcsein. Egyikből a másikba átszerződni vi-
lágnézeti váltásnak számított. Aztán volt idő, amikor
az igényesség, a szellemi frissesség, az erős munkamor-
rál szinte maga is lázadásnak számított a berögződött
rutin ellen. A szocialista rendszerben pedig az ilyesmi
még politikai színezetet is kapott. Ami természetesen
munkahelyi kellemetlenségekkel, de egyúttal népsze-
rűséggel is járt. Kaposvár, majd a Katona példájára még
sokan emlékezhetnek, vagy legalábbis hallhattak a het-
venes-nyolcvanas évekből.**

Ma nincs sem követendő, a közönségtől kikövetelt kor-
stílus, sem hivatalos elvárás. Legalábbis egyelőre és sze-
renciaire.

A lényeg azonban a formai és tartalmi elbizonytalanodás.
Éz pedig bizonyára még fokozza is az utóbbi száz
esztendőben amúgy is jóformán kötelező, mondhatni
mániákus külső és belső újítási kényszert. Az újításnak
pedig két jól bevált módja van. Csak hogy az egyik, az
éppen érvényben, divatban lévő formák szétverése alig-
ha járható, amikor már minden forma romokban hever.
A másik út a valóság vizsgálata, felfedezése, vallatása.
Folyik is ez már több évtizede. Az elmúlt napokban pe-
dig néhány látványos példájával találkozhattunk.

Ilyen volt a Hatszín Teátrumban bemutatott *Second Life*
avagy *Két életem* című produkció, amelyben lényegében
az Alkal Máté Trupp ezúttal öt főre szűkített, mondhat-
ni válogatott csapata vallott magáról. Hatodik osztály-
társuk, *Dömötör András* rutinban kimerülő rendezésében
Járó Zsuzsa, Kovács Patrícia, Mészáros Máté, Ötvös András

és *Sruff Milán* bányászik nagy buzgalommal a múltjában, az emlékeiben, no meg a vágyaiban, amelyekre a cím utal. Az előzetes szerint „*öt fiktív élettörténet jelenik meg, és ezekben találkoznak egymással az alkotók valós vagy elképzelt alteregói*”. Hangsúlyoznám, hogy fiktív, ha biztos lehetnének benne, hogy mennyire az. Márpedig a műfaj trükkje és sikerének titka is alighanem éppen az, hogy nem tudhatjuk, hol végződik a valóság, és hol kezdődik a kitalálás, vagy szebben mondva, a művészi alakítás. Vannak történetek, amilyeneket nem lehet kitalálni, de vannak közhelyes, mindennapos esetek is, vegyesen. Az egész leginkább mintha *Máté Gábor* 2003-ban végzett, majd minden nyári zsámbéki attrakív műsoraival rövidesen elhíresült osztálya szokásos évi produkcióinak melléklete lenne. A problémáim is hasonlóak vele. Mint tudjuk, első zsámbéki fellépésük, a *Migrénes csirke* sikerén fölbuzdulva elhatározták, hogy minden évben létrehoznak egy produkciót, amelynek témája az osztály egy-egy tagjának élettörténete. Eleinte szürrealis humorukkal, később mindinkább intimpistáskodó bennfenteskedésükkel tűntek ki ezek az egyre nagyobb érdeklődést keltő és egyre nagyobb sikert arató estek, amelyek be is költöztek a rakétabázisból a *Jurányiba*, ahol egyre nagyobb érdeklődést keltenek. Csak, ahogy az lenni szokott, a siker növekedésével egyenes arányban csökken az igényesség, az önkontroll, az eredetiség. Az élet esetlegessége így végül tartalmi és formai esetlegességként jelenik meg.

És ugyanez a bajom a Katona új produkciójával, a *Kamrában* bemutatott *Ürgékkel* is. Ennek a férfieleteket, -sorsokat, magatartásformákat bemutató anyaga is a valóságból vétetett, mégpedig interjúk, önvallomások formájában. Itt is rengeteg közhely közt akad itt-ott egy-egy olyan eset, amit nem lehet kitalálni. És persze *Pelsőczy Réka* jól kitalált rendezői szisztémájában a remek színészek, *Ujlaki Dénes, Szacsavay László, Bán János, Tasnádi Bence, Dér Zsolt, Pálmai Anna, Pálos Hanna* mindent megtesznek, hogy legalább az elbeszélések eredetieknek, szellemeseknek hassanak. De ettől még a történetek súlytalanok maradnak.

KULTAJÁNLÓ

Alkalmi boszorkányegyetem nyílik a múzeumban

Múzeumok Éjszakája a Természettudományi Múzeumban

Magyar Természettudományi Múzeum • 2018. június 23., 20.00 – 01.00 óráig

□ Programunk a *Múzeumok Éjszakáján* a valóság és misztikum kettősségében telik, s csak éjfélkor derül ki, merre billen a mérleg nyelve. Látogatóink a valóság és a mítosz határán egyensúlyozva küzdhetik magukat végig a természet és az okkult tudományok útvesztőjében, megszerezve a boszorkányképzésen azt a tudást, amellyel alkalmassá válnak az éjféle közös boszorkányidézésre. Vajon tényleg léteznek szellemek? Az estét nemcsak boszorkányokkal, hanem kalózzokkal, régmúlt idők sárkányaival is fűszerezzük. Látogatóink azt is megtudhatják, milyen lehet -25 fokban a sarkvidékek tájait járni, megismerhetik azt az állatot, aki soha nem látja a napvilágot, és beléphetnek a virtuális valóság világába is.

